

het, in het Fransche "Grossraum" ingepaste nieuwbakken Koninkrijk, was spoedig de inlijving van het Rijk der Bataven (Blut und Boden) bij het Fransche Keizerrijk gevolgd. Op 16 Augustus 1810 hield Nederland - tijdelijk - op een zelfstandige natie te zijn.

De bejaarde dichter Isaac van Haastert, een verre verwant van mij, las omstreeks dien dag "in eenen stillen vriendenkring" het hieronder volgende clandestiene gedicht voor, gewijd "Aan de van ouds vermaarde Nederlandsche Vlag" 1).

Zonkt ge in den nacht des doods, ô vaderlandsche vlag!
 En klonk het hol gebrom van 't klokgelui in de ooren
 Van Neerlands kroost, bij 't leed van den voorleden dag;
 Ja, moest men moed en smart in d'engen boezem smoren!
 's Lands kroost vergeet u niet! zoo lang 't historieblad
 De groote daden meldt, van uwe strijdbre leeuwen!
 Neen! het vergeet u nooit! daar zee en kust en stad,
 In ieder werelddeel, uw roem vermeldt aan de eeuwen.
 Gij wappert in het hart, zoo lang het rood en wit
 En blauw humm' ouden stand aan uwen geest vertoonen.
 Geen dwarse misstand, noch geen knellend fransch gebit,
 Misvormen ooit den geest, van Neerlands echte zoonen.
 Blijf dan, gezonken vlag, bestendig in ons hart;
 't Geweld moog' voor een tijd onmatig zegevieren,
 Doch, wat in 't hart berust, dit is 't, dat Cesars tart,
 Een honderduizenden gevreesde soldenieren.
 Wellicht geeft u de tijd, uw ouden luister weer;
 Ja, mogt eens uit Uw nacht, een lieflijk heillicht stralen!
 Of, moet het anders zijn? dan draag' de hoed en speer
 Nog rouw, als 't laatste kroost, bij u in 't graf zal dalen.
 17 Augustus 1810 Ex tempore"

Deze inlijving beteekende tevens invoering der conscriptie, te beginnen met de lichting 1808. Er zijn over dezen maatregel van Napoleon tal van boeken en geschriften verschenen. Voor mijn geschiedverhaal is vooral belangrijk het 376 blz. tellende boek van Adrianus van Altena, gewezen sergeant-majoor bij de 88ste Cohorte getiteld: "De Hollander onder de Fransche Cohorten of Mijn lotgevallen als conscrit" 2).

- 1) Mengelpoëzij door I. van Haastert, lid van de Maatschappij der Nederlandsche letterkunde te Leyden. Uitgave: P. de Groot te Delft 1826.
- 2) Uitgave: Blusse en van Braam te Dordrecht 1827.

Het verhaal van dezen conscrit is bijzonder goed geschreven en uiterst boeiend van inhoud. Het vermeldt ook de namen en gedragingen van tal zijner lotgenooten, die door Napoleon gedwongen waren, de na den Russischen veldtocht, gedecimeerde legioenen mijn overgrootvader (mijn moeders grootvader) Nicolaus Sloot, geb. 9 Jan. 1777 te Amsterdam, jongste van zes zoons, gesproten uit het huwelijk van den Amsterdamschen koopman Anthony Sloot (geb. doopt 27 Nov. 1735, in de Gereform. kerk door Ds. Houthoff, begraven 30 Oct. 1785) en Sibilla Catharina Jansen (gedoopt 5 Maart 1739 te Kranenburg) dochter van Rütger Jansen en Margari-

ta Giben en kleinzoon van Hendrik Sloot en Marian van Ingen. Anthony Sloot kocht op 24 Nov. 1762 het poorterrecht van Amsterdam. Zijn kinderen werden Katholiek gedoopt.

Mijn overgrootvader Nicolaus Sloot was op den 2den Mei 1809 te Twello in het huwelijk getreden met Joanna Maria Bloo (geb. 6 Oct. 1783 te Twello, overleden te Oldenzaal 10 Aug. 1838).

Zij was de dochter van Johannes Wilhelms Bloo, ook geschreven Belo, grootgrondbezitter geb. te Voorst 1744, overleden te Twello 12 Nov. 1831) en te Colmschate op 19 Jan. 1783 gehuwd met Bernardina of Barndina Helmich. 1)

Het is niet onwaarschijnlijk dat Nicolaus Sloot reeds eerder als beroepsofficier in Ned. Oost-Indië, in de legers der Bataafsche Republiek heeft gediend, voordat hij als 1ste Luitenant bij de administratie de vaandels van Napoleon volgde. Immers hij was in het jaar, waarop van Altena zijn lotgevallen als conscrit laat beginnen reeds ongeveer 35 jaar oud. Volgens de mededeelingen van mijn tante Marie Sloot heeft mijn overgrootvader ongeveer alle groote veldslagen van Napoleon meegemaakt.

Toen dan de compagnie, waarbij v. Altena ingedeeld was, afgericht en naar het oorlogstooneel diep in Duitschland was vertrokken, voegde zich bij het hogere kader ook "de Heer Sloot, een oude bekende uit Amsterdam, als eerste Luitenant, waardoor ik mij beter geplaatst vond, dan ik had durven verwachten; want het volkje uit mijn departement, de 88ste Cohorte, was door ziekte en sterfte, maar voornamelijk door desertie, zóó gesmolten, dat het overschot ter aanvulling der andere drie bataljons, die ook veel geleden hadden, was ingedeeld."

Namens (?) de Officieren, onder-Officieren en Soldaten dezer Cohorte (1000 man) samen met die der 3de, 76ste, 77ste en 78ste was op 26 Dec. 1812 door Generaal Molitor, commandant der 17de Militaire Divisie het onderstaand schrijven tot Napoleon gericht,

1) De familie Helmich is geparenteerd aan die van Schaepman en die van van Sonsbeeck. Catharina Maria Arnolda Helmich (9 Juni 1835 - 24 Febr. 1883) was gehuwd met Dr. Theodorus Antonius Schaepman (13 Febr. 1834 - 28 Jan. 1908). Zij was de dochter van Johannes Bernardus en Anna Cornelia Johanna van Sonsbeeck. Johannes Wilhelmus Bloo was de zoon van den gelijknamigen vader en van Janna Diks.

dat in verband met de toestanden waaronder wij thans leven, een merkwaardige bevestiging geeft van den regel, dat er niets nieuws onder de zon voorvalt en de geschiedenis zich steeds herhaalt.

"Sire!

De oorlog, dien U.M. tegen den onverzoenlijken vijand van Europa ¹⁾ voert, wordt door het natuurlijk regt, voor de rust der volken geboden. Uwe genie heeft het onvermijdelijk geoordeeld, om eenen staatkundigen dijk tegen de veroveringen dier Mogendheden te stellen, die, na Polen vernietigd en Duitschland ten onder gebracht te hebben, tegen Frankrijk heeft durven aanrukken, om hetzelfde te verdeelen.

Deze oorlog, Sire, die door den vinger des Almagtigen aangewezen werd, is een Nationalen oorlog, die al uw volk en uwe bondgenooten, ten koste van hun bloed en geluk, zullen ondersteunen; dewijl dezelve den laatsten bondgenoot van het Engelsch Gouvernement, onzen onverzettelijken vijand, moet vernietigen, en U.M. tot het toekomstend herstel van de vrijheid der zeeën en des koophandels moet geleiden.

Van alle kanten bevljigt zich de bloem der jeugd, om zich bij Uwe overwinnende adelaars te voegen om in de vermoeienissen en den roem van het groote leger te deelen. Dat het ons vergund zij, Sire, dezelfde gunst te hopen. Wij brengen den formelen en eenstemmigen wensch daartoe aan den voet van U.M. troon.

Reeds in de 87ste Cohorte, die een gedeelte onzer brigade uitmaakt, ons voorgegaan; gelieft, Sire, ons dezelfde gunst toe te staan; en U.M. zal welhaast den ijver, den moed en de liefde zijner getrouwe onderdanen beginnen te kennen."

Is het niet, of Gij Mussert, Seyffart of Feldmeyer hoort brallen? Maar zie ook, hoe de goede vaderlanders reageerden!

De 88ste Cohorte vertrok in Maart 1813 naar Groningen, waar de burgerij deze met Fransche uniformen getooide soldaten allesbehalve gastvrij ontvingen. "Ruim twee maanden verbleven wij te Groningen. Fatsoenlijke omgang met de burgers, of toegang tot ordentlijke huizen, was voor ons niet te verkrijgen. Het was ergerlijk, dat wij, buiten onze schuld met het slavenkleed gedekt, van onze eigene landslieden met verachting werden teruggestooten; wij ontmoetten altoos stuursche gezigten."

Half Juni 1813 verliet de troep haar kwartier te Groningen en marcheerde over Osnabrugge, Minden, Hannover, Brunswijk en Maagdenburg naar Bautzen, waar het leger in verband met den op 10 Augustus afloopenden wapenstilstand, eenigen tijd rust genoot. De oorlog is daarna weer opgelaaid; den 17den Augustus viel het eerste schot in de buurt van Löwenberg.

1) Hiermede is Rusland bedoeld.

Altena vertelt:

"Des morgens van den 19den Augustus werden wij door hevige schieten gewekt, en in orde geplaatst. Een Adjutant bevel, dadelijk op te breken. In het duister beklommen wij de hoogte; de zon kwam op en wij zagen, voor ons de tirailleurs bezig aan elkander; verspreid in korenvelden, vuurden zij, elk zijnen man zoekende. Wij zagen er velen vallen, en ook gekwetsten terug komen loopen of kruijen. Dat was een vreeswekkend gezicht voor ons; en toen het grof geschut begon te bulderen, kwam de kanonkoorts bij velen opzetten. Volgens mijn rang in het opsluitend gelid staande, en dus vrijer beweging hebbende, kon ik goed rondzien, en zag al meer en meer het gevaar groeien. Ik was in grooten angst, hoe ik mij ditmaal zoude houden. Mijn Luitenant, de Heer Sloot, een zeer bedaard man, en waar ik kort bij plaats had, stak mij nog al een riem onder het hart, door te zeggen, dat hij nog weinig gevaar zag, en dat wij over zaken, waaraan wij niets konden veranderen, ook vooruit ons hoofd niet breken moesten; maar tegenwoordigheid van geest behouden, om, in alle gevallen, de zorg voor zichzelf, zoo veel dat kon, niet aan de vrees op te offeren. Dit vond bij mij veel ingang, en ik deelde het anderen mede."

Het gevecht was in vollen gang, de Hollanders prevelden gebieden en probeerden door te bukken de kanonkogels te ontgaan. "Het geroep, serrez, serrez, serrez is niet uit den officieren mond, zoo min als het: wat is dat hier? allons, paternosters weg, geen oudewijvenpraat enz.

Echter waren er vele officieren, die met hun roepen, "sluiten, sluiten" hunnen eigenen angst zochten te verbluffen. Bij den aanvang van het gevecht, en toen men wist, dat het onze beurt zoude worden, werd er veel kouragiewater (klare jenever) gedronken; de geprivilegieerde marktenters hadden zich teruggetrokken; eene vrouw, wier man bij onze compagnie stond, had nog wat voorraad. Zij werd dadelijk door Officieren omringd, die haar gestadig werk gaven met schenken. Zij deed alle moeite, om van de hand te komen, maar werd door die Heeren ingesloten en vastgehouden. Lang hield zij moed; maar toen zij eenen kogel door haar taffen hoedje bekwam, vlugtte zij heen, en liet haar vaatjes ten prooi, dat nu de arrestant werd. De Heer Sloot raadde mij aan, dit voorbeeld niet te volgen, en matig in den drank te zijn, alzoo de anderen hun verstand verzoopen, en hevige dorst hierop volgen zoude."

"Den volgenden morgenstond, den 21sten Augustus bleef het tot omtrent 10 uur rustig, wanneer de Keizer in de stad en bij het leger kwam. Wij braken op, om Löwenberg heen. De brug over den Bober verbrand zijnde, moesten wij voor dezelve wachten, terwijl hij hersteld werd; hetwelk de vijand met zijn geschut hierop te rigten, trachtte te verhinderen.

Wij stonden voor eenen boomgaard, uit dewelken het Fransche geschut, met boogschoten over ons heen, dit beantwoordde. Het was een verschrikkelijk gedonder, en voor ons een gevaarlijke plaats; zoodat menig braaf kerel niet over den brug kwam; na lang sukkelen werd deselve, hoewel hier en daar er doortrappende, overgetrokken.

De beide armeen waren reeds in een hevig gevecht, hetwelk wij op een hoogte trekkende angstig overzagen. Vele gekwetsten werden ons tegemoet gedragen, waarvan het warme bloed nog afvloeyde; een akelig gezicht voor ons, die hetzelfde lot tegengingen. Wij liepen bijna dravende achter het front, om den rechtervleugel te verlengen waar wij eens slechte stelling innamen. Hier stonden wij weer bij het geschut te figuraeren; bijna elke groote kogel trof, waar door onze gelederen zeer dunden. Mijn voorman werd het been afgeschoten, zoodat de knieschijf bloot kwam. Ook de Luitenant Sloot werd, nog met mij sprekende, getroffen. Hij viel tegen mij aan. "Wat is dat, wat is dat?" zeide hij, "breng mij weg, twee man is genoeg." Hem was de enkel afgeschoten. Ik verloor veel aan den braven man, die mij vele goede lessen gaf, en tot bedaardheid aanmoedigde."

Ziehier wat ons omtrent het eind van de militaire loopbaan van mijn overgrootvader bekend is. De nuchterheid en de bedaardheid van dezen voorvader is spreekwoordelijk in de familie. Vooral het "twee man is genoeg" werd in het gezin Sloot vaak gebezigd om "lijntrekkers" en "doekverdieners" tot hun plicht te roepen.

Hoe Nicolaus Sloot op één been weer behouden in het vaderland is teruggekeerd laat zich raden. De verzorging der gewonden liet alles te wenschen over, de transportgelegenheden waren uiterst gebrekkig en de mentaliteit der bevolking was weinig geschikt om de invaliden van la Grande Armée het toch al zware leven te verlichten. Het mag dan ook een wonder heeten, dat Luitenant Sloot er het leven heeft afgebracht en Oldenzaal bereikte, waar zijn vrouw met eenige jonge kinderen zijn terugkeer met angst en smart verwachtten.

De familie bewoonde het lieflijk buitengoed "De Klieverik". De natuurminnende wandelaar of fietser moet niet verzuimen dit thans in verval geraakte "Buitentje" met omliggende landouwen en bossen te gaan bezichtigen. Een afbeelding is afgedrukt in de gids van Oldenzaal van het jaar 1896.

De mondelinge overlevering wil, dat mijn overgrootmoeder Sloot-Bloo bij den aftocht der Fransche legers na den val van Napoleon de stad Oldenzaal voor plundering heeft behoed. Zij was n.l. een der weinige inwoners die vloeiend Fransch sprak, bovendien was zij een knappe verschijning. Zij trok met een kind in haar armen het muitende Fransche leger tegemoet en wist den ridderlijken troepenleider te bewegen zijn benden langs en niet door de stad weg te voeren. Ik durf voor de waarheid van dit verhaal echter niet instaan. Ik geef het weer,

zoals ik het zelf meermalen vernomen heb.

Omstreeks 1818 werd mijn overgrootvader tot gemeente-ontvanger van Oldenzaal benoemd, waar hij tot zijn dood in 1844 verbleef. Hij telde daar een groote menigte vrienden, waaronder de Storcks, de Geerlings en vele anderen die in brieven worden genoemd.

Onder de familiepapieren bevonden zich tal van gegevens omtrent de familie Stork. Ik heb deze eenige jaren geleden aan Ir. Stork te Hengelo overhandigd. 't Was ook een Stork, die mijn overgrootvader als gemeente-ontvanger te Oldenzaal opvolgde.

Uit zijn huwelijk sproten 7 kinderen, waarvan ik er slechts drie in verband met de economie van mijn familiereëls wil noemen: Jan Willem, de oudste op 28 Febr. 1810 te Duistervoorde geboren, hij begon zijn carrière in Indië als betaalmeeester bij het N.O.I. leger, maar verwisselde zeer tot verdriet van zijn soldatesken vader deze betrekking en beheerde in Batavia een goed bezocht instituut van onderwijs en aanmeerde met succes zijn jongsten broer, mijn grootvader, Carel Frederik geb. te Oldenzaal 22-6-1826 zijn voorbeeld te volgen en tenslotte Theodora Catharina, geb. 9-10-1820 te Oldenzaal, die met Gerhardus Johannes Scheffler huwde, uit welke verbintenis "Tante Lina", mijn grootvaders peetkind geboren werd, die eerst de gerepatrieerde familie Sloot in Roermond en Amsterdam als hulp in de huishouding ter zijde stond en later de trouwe en onafscheidelijke levensgezellin van tante Marie Sloot worden zou. Haar heugenis zal bij de Kortenhorsten van mijn generatie steeds in dankbare herinnering blijven om haar groote zorgzaamheid en hartelijkheid voor haar jonge neven voor wie het door haar beheerde gezamenlijke huis der wijdvermaarde "Dames Sloot" te Amsterdam steeds gastvrijheid en warme vriendschap bood. Carla Kortenhorst, de tweede dochter van mijn broer Moot is naar haar genoemd.

Van den ouden Nicolaus Sloot zijn twee brieven, gericht tot zijn zoon Jan Willem in Indië bewaard gebleven, die een typischen kijk geven op de toestanden en verhoudingen in den goeden ouden tijd. 1) Ook bevat mijn verzameling een brief d.d. 23 Nov. 1838 van dezen Jan Willem Sloot, waarin hij zijn behouden aankomst in de Oost aan ouders, broers en zusters doet weten en een uitbundige geestdriftige beschrijving van zijn lange reis om de Kaap en van zijn eerste indrukken in Indië geeft.

- 1) Het feit, dat ruim een eeuw geleden een eenvoudige Katholieke Oldenzaalsche jongen de stoute stap waagde om in het verre gevaarlijke Indië te dienen, zou kunnen pleiten voor de veronderstelling, dat ook zijn vader in Indië in het leger was geweest. In een der acten van den burgerlijken stand van Oldenzaal wordt inderdaad zijn titel aldus vermeld: "oud-officier van het N.O.I. leger."

Zijn moeder antwoordt hem met eenige uiterst prozaische raadgevingen voor het dagelijksch leven: hij moet zijn geld zorgvuldig opbergen en achter slot en grendel bewaren, want Nij. Kistemaker had haar geschreven, dat hij eens in Indië zijn beurs in de slaapkamer had laten liggen, zijn oppasser was een slaaf en toen hij na het lezen der H. Mis terug kwam, was de beurs verdwenen. "Dus lieve Jan, wees voorzichtig en vertrouw niet te veel op de menschen en leid ook een geregeld leven en denk erom geen onrijpe vrugten te eten. Gij moet het mij niet kwalijk nemen lieve Jan, ik doe het voor Uw bestwil."

Den 10den Aug. 1838 overleed deze zorgzame moeder en kreeg derhalve geen kennis meer van het plotselinge huwelijk van haar avontuurlijke zoon in het land der diefachtige slaven en onrijpe vruchten. De tijding zelf van Jans huwelijk is niet bewaard gebleven, wel het antwoord van zijn vader dd. 3 Oct. 1839. Deze had - in overeenstemming met zijn rustigen aard (een familietrek die in oom Nicc bewaard bleef) - twee maanden gewacht, voordat hij zijn gedachten over dit haastige huwelijk aan het papier toevertrouwde.

Het is wel verleidelijk het voornaamste uit dat merkwaardig epistel over te nemen, maar ik mag niet te lang bij dit onderdeel van het familierelaas stil staan.

Hij verwelkomt zijn schoondochter - nauwelijks de kinderschoenen ontwassen - aldus: "O! lieve Jansje vergeef een vader, die zich altijd gevlijd had, zijn oudsten zoon, zijn lieveling als Officier, als man van eer aan zijn hart te drukken en door een te vroeg gesloten huwelijk zich van alle deze ge-noegelijke droomen verstoken zag."

Spoedig daarop komt uit Indië het bericht, dat het jonge gezin gezegend is met de geboorte van een dochter, Lotje genaamd.

Met het grootste genoegen wordt deze tijding vernomen en schoonvader schrijft aan zijn "hoogst dierbare dochter" een welbespraakte felicitatie. Maar nog steeds wint de familie in Holland niet, wie deze schoondochter eigenlijk is?

"Lieve Jansje - schrijft schoonvader Sloot - mijn vrienden vragen mij, waar is Uw schoondochter geboren? Mijn antwoord is natuurlijk: ik weet niet. Wie waren hare Ouders en in welke betrekkingen waren zij te Groningen en te Indië? Ik moet alweder antwoorden: ik weet niet; dus mijn lieve Jansje wees zoo goed voor mij in een volgenden te melden waar gij geboren zijt, wie Uw ouders waren en in welke betrekking zij te Groningen stonden en welke posten of zij in Indië bekleed hebben en waar zij overleden zijn, want ik veronderstel, dat gij wees zijt."

Ik weet niet, of op deze vragen een bevredigend antwoord is gekomen en ook niet, of Jan den raad van zijn vader opgevolgd heeft om zijn geld niet te verkwisten .... maar wel schijnt mijn grootvader van zijn oudsten broer Jan veel zorg ondervonden te hebben.

De oude luitenant van Napoleon heeft dat echter niet meer beleefd. Zijn jongste zoon Carel vertrok eerst naar Indië toen de oude man de oogen voorgoed gesloten had. De laatste jaren van zijn leven waren voor hem vervuld van ziekten en rampspoed. Hij werd door een berceerte getroffen, zijn zoon Carel, een intelligente jongen die administratief goed onderlegd was, heeft als knaap het kantoor van zijn vader waargenomen en daar tusschendoor talrijke onderwijsacten verworven. Hiermee gewa- pend vertrok hij als gouvernementambtenaar bij het onderwijs naar Indië.

Wij ontmoeten hem als 18-jarigen knaap in gezelschap van den, later in dit familieverhaal nog voorkomenden Mgr. Jacobus Groof, Apostolisch Vicaris der Indische Missie met den titel van bisschop van Cana i.p.i.

De nieuw benoemde bisschop was vergezeld door de Eerw. Heeren

A. Heuvels, miss. ap. Warmond.

J.D. Escherich secretaris van den Bisschop Amsterdam.

B. Kerstens miss. ap. Zaandam.

J. v.d. Brand miss. ap. Zeeland (Prov. N.Br.)

Verder bevond zich in het gezelschap de Heer J.P.A. Kervel, koopman te 's-Gravenhage, een vriend van den Bisschop uit diens Surinaamschen tijd.

De jonge Sloot heeft van deze reis een dagboek gehouden, dat door zijn dochter Marie Sloot, voorzien van eenige noti- ties in het Februari-nummer 1925 van het tijdschrift "Onze Missiën" is geplaatst.

Gij kunt U voorstellen welken verpletterenden indruk de jonge Sloot ontving, toen hij bij aankomst in Batavia de diep vernederende en onwaardige behandeling van den door hem zoo hoog vereerden Mgr. Grooff, van de zijde der Katholieke gees- telijken met eigen oogen volledig medemaakte. 1)

Tante Marie Sloot deelt in haar publicatie van haar vaders reisverhaal hieromtrent mede, dat er niemand noch van de gees- telijkheid, noch van het Kerkbestuur aanwezig was om den nieuwen Bisschop te begroeten. De Heer Kervel moest naar de stad gaan om den Vice Prefect Cartenstat van zijn aankomst te verwittigen. Nu verscheen hij, vergezeld door eenige heeren aan de landings- plaats, waar Mgr. Groof als een vreemdeling had gestaan tus- schen Chineezen en Arabieren, totdat een onbekende vriendelijk zijne woning aanbood om daar eenige oogenblikken te vertoeven.

In plaats van voor den Prelaat neer te knielen en zijn zegen te vragen, reikte de Heer Cartenstat hem de hand en vroeg: "Wel Monseigneur? Hoe vaart U? Heeft U een goede reis gehad?"

Toen Mgr. Groof zijn intrek in de pastorie wilde nemen ble- ken alle meubelen eruit verwijderd te zijn. Gelukkig dat de Heeren

1) Over de oorzaak en de gevolgen van deze bejegening zal ik in het caput, handelende over mijn overgrootvader Dr. van Haastert nog meer bijzonderheden mededeelen.

Kervel en Sloot kans zagen den Kerkvoogd voorloopig van het meest noodige te voorzien.

Tusschen den Heer Kervel en mijn grootvader bleven vriendschappelijke relaties bestaan en deze hadden tot gevolg, dat eerstgenoemde, die zich min of meer als Mentor van zijn jongen vriend gedroeg, den jongen man attent maakte op de buitengewoon aantrekkelijke jongste dochter van Dr. van Haastert te Semarang. De Heer Kervel had n.l. in den strijd rondom Mgr. Grooff terstond in van Haastert een krachtigen bondgenoot gevonden en zoodoende was hij ook met de kinderen van Haastert in aanraking gekomen.

De jonge Sloot zelf diende als onderwijzer in de plaats Grissée op Oost-Java.

Op raad van den Heer Kervel opende de ondernemende jongeman eenige jaren later een welverzorgde correspondentie met de hem persoonlijk onbekende 24-jarige Wiesje van Haastert, die tot het gelukkige, door beiden gewenschte resultaat heeft geleid.

Intusschen zijn de jongelui niet zonder moeilijkheden van de zijde van de ouders van Haastert tot elkaar gekomen. Dat vernemen wij uit de briefwisseling, die de moeite van het vermelden overwaard is. Ik ben ervan overtuigd, dat niemand, van deze correspondentie kennis nemend, mij van onbescheidenheid zal beschuldigen, wanneer ik eenige passages uit deze ongeveer een eeuw geleden geschreven liefdesbrieven in mijn verhaal overneem 1). Integendeel, zij releveeren de diep godsdienstige levenshouding der betrokken personen en werpen bovendien een voortreffelijk licht op den geest, die in het gezin van mijn overgrootouders van Haastert heerschte.

Carel Sloot had dan op 18 Maart 1850 door tusschenkomst van den wederzijdschen vriend Kervel een formeel aanzoek naar de hand van Wiesje gedaan, waarop de plechtstatige schoonvader in spé koel en zakelijk op 25 Maart d.a.v. aldus antwoordde:

"Alvorens op het door U daarbij gedane verzoek naar te komen, acht ik 't niet overbodig en ondienstig vooraf bij deze te noteeren: dat mijne vrouw en ik in het onderwerpelijke volkomen eens denken, wij met onze jongste dochter evenals met hare zusters hebben gehandeld, toen U door den Heer Kervel ons liet vragen, of er bij ons ook eenige bedenkingen zouden staan, om naar hare hand aanzoek te doen.

1) Het schijnt niet ongebruikelijk dit soort correspondentie, zelfs van groote mannen, te publiceeren. Zoo verscheen niet lang geleden de briefwisseling van Thorbecke met zijn verloofde en zijn vrouw.

(Uitgave verzorgd door Mr. A. Thorbecke, bij J. M. Meulenhoff, Bokin 44, Amsterdam - 1936).

Het daarop gegeven antwoord is geweest: dat wij aan onze dochter Louisa volkomen vrijheid lieten in de keuze van een echtgenoot; dat zij haar echter nimmer het huwelijk zouden aanraden, doch wel, dat er zich omstandigheden konden voordoen van het haar te wenschen afraden, en wel hoofdzakelijk deze: als wanneer het gedrag van den aanzoeker niet geheel en al onberispelijk ware en hij een anderen Godsdienst als zij zoude belijden.

Deze twee zwaarigheden te Uwen aanzien niet bestaande, zoo heeft dit, gelijk ik heb opgemerkt, aanleiding gegeven, dat U daarop met onze dochter is getreden in briefwisseling, welke tusschen U beiden tot een eenstemmig gevoelen heeft geleid, op grond waarvan als nu door U in gemelde letteren om onze ouderlijke toestemming is verzocht geworden.

Wij willen over het gewigt van dezen stap niet uitwiden; want U en onze dochter zijn als Roomsche Katholijken, dit betwijfelen wij geenszins, daarvan ten volle overtuigd, en beseft ook zekerlijk, dat hiervan niet alleen Uw beider tijdelijk - maar ook eeuwig geluk afhangt.--

Dit u, zoo wel als Louise niet genoegzaam op het hart kunnende drukken, zoo verre en wij dan ook als ouders ten duurste verplicht te zijn, U.L. wel aandachtig te maken, om in deze zoo hoog aangelegen zaak toch niet met overhaasting te werk te gaan, terwijl wij U.L. tevens in overweging moeten geven, of het niet noodzakelijk is, alvorens elkander het Ja-woord te passeren, eene persoonlijke kennismaking vooraf te laten gaan, teneinde elkaar eerst nog beter te leeren kennen. Indien, Waarde Heer Sloot, U in een en ander met ons instemt, dan geven wij U verder nog in bedenking: om tot een overplaatsing naar herwaarts, wanneer zulks mogelijk is, de noodige pogingen te doen.

Ziehier ons antwoord op uwen voorgenoemden brief, benevens een drieledig verlangen van ons, hetgeen daarmee in verband staat, en waaruit het u gevolglijk genoegzaam zal blijken, dat wij, ofschoon Uw voorstel aan onze dochter buiten onze bemoeienis hebbende gesteld, de vervulling van uwen wensch geen hinderpaal in den weg zullen leggen.

Inmiddels U de minzame groeten van mijn vrouw overbrengende, verzoeke ik U, mij met achting en toegenegenheid te willen geloven

Uw dw. dienaar
(w.g.) C.v. Haastert.

Den lezer zal het geen moeite kosten de fijne diplomatie van dezen brief naar waarde te schatten; maar Louise, aan wie de vrijheid gelaten was dit antwoord al dan niet aan

haar Carel door te zenden en van commentaar te voorzien zag zich voor een uiterst moeilijke taak gesteld. Hoe voortreffelijk zij zich daarvan heeft weten te kwijten, zal den lezer al evenmin ontgaan.

Zij begint - wellicht in de veronderstelling dat haar "Lieve beste Carel" er de voorkeur aan geven zal de lectuur van het epistel van het meisje aan die van den vader vooraf te laten gaan, den jongen man erop voor te bereiden "dat zijn wenschen om het jawoord met deze post te ontvangen nog niet vervuld kunnen worden."

Het verkrijgen van het jawoord is immers bijna onmogelijk, daar haar ouders voorstellen, dat de jongelieden eerst el-kander in persoon leeren kennen en vervolgens dat Carel over-plaatsing naar Semarang zal vragen. Zelf voegt zij er nog een derde bezwaar aan t. e. n. l. "dat wij met f 150, hier op S. al heel bekrompen zullen moeten leven." Zij heeft dit ook met haar vader besproken die haar geantwoord had, dat het jonge paar bij de ouders zou kunnen inwonen. "Ik weet niet, of zulk een samenwoning u wel zal bevallen, daar ik meer heb gezien, dat zulks op den duur nooit goed gaat."

"Ziet goede Carel, wat vele zwaarigheden er nog bestaan, dat u zeker op het laatst wel zal vervelen, doch lieve Carel, gij ziet dat het van mij niet afhangt; het is waar dat mijne ouders de zaak geheel en al aan mij overlaten, doch zonder de toestemming van hen, zou ik zulk een stap, als het huwelijk is, nimmer doen, daar zulke huwelijken door-gaans niet gelukkig zijn."

"Handel lieve Carel, naar hetgeen uw hart u zal ingeven, kunt gij aan het verlangen mijner ouders niet voldoen, ziet dan beste, om uw liefde voor mij uit te dooven. Het zal voor u, zoo wel als voor mij zeker hard vallen, doch het vertrouwen op onzen Hemelschen Vader, Die ons deze beproevingen toezendt, om ons voor het toekomstige leven te volmaken, zal mij en zoo ik hoop u ook troost geueg schenken."

Zij zal elken dag voor haar geliefde bidden en verlangt zeer naar de terugkomst van haar bruidegom, die een dienst-reis onderneemt en tegenover wien zij haar hart kan uitspreken.

Het zal Carel nu wel spijten, dat hij reeds een verlof van een maand heeft afgesproken om naar Semarang te komen, daar de zaak nu weer geheel anders staat dan eenige dagen tevoren.

Zij geeft hem zijn vrijheid terug: "mocht gij op Grissée of Soerabaja een meisje aantreffen, waar gij ook denkt meê gelukkig te zijn, en waar er tot het verkrijgen van hare hand niet zoo vele zwaarigheden aan verbonden zijn, o offer dan uw geluk niet voor mij op, het zal voor mij een troost zijn, wanneer ik zal vernemen, dat zij u gelukkig maakt, en zij mijne plaats bij u zal vergoeden."

Ik schrijf u dit, beste Carel, daar ik veronderstel, gij met al die zwaarigheden misschien geen genoeg neemt, daar ik zeer goed begrijp, dat uw geduld op de proef wordt gesteld."

Louise gaat zich voorbereiden op haar Paaschcommunie en zij verzoekt Carel zijn gebeden met de hare te vereenigen om Christus' voorbeeld te volgen in blijdschap, maar ook in tegenspoed en teleurstelling. Zij sluit een palmtakje, op Palmzondag gewijd bij haar brief in, dat Carel in zijn gebedenboek moet doen, om hem aan haar te doen herinneren en haar in zijn gebeden te gedenken.

"Op zulk een gewigtigen dag ben ik alsdan altijd veel geruster, en dikwijls komt mij op dien dag in de gedachte, dat ik volgaarne de aarde zou verlaten, daar ik de verzekering heb, dat ik bij God genade en vergiffenis van mijne zonden heb ontvangen en dus zeker bij Hem in den Hemel zal komen. Is het bij u ook niet zoo, Carel?"

"Na u de verzekering van mijn achting en toegenegenheid nogmaals in dazen te hebben gegeven, zoo groet ik u van harte en noeme mij

Uwe opregte vriendin
Louise".

Carel zou niet de vasthoudende koppige Tukker geweest zijn, die hij in werkelijkheid was, om gewapend met een principieele instemming der ouders en met zooveel vroome volgzaamheid van de dochter, den strijd om het geluk op te geven.

Terstond richt hij een eerbiedig maar vastberaden verzoek om klaarheid tot den vader, die hem op 29 Maart antwoordt, dat hij slechts herhalen kan, wat hij een week geleden reeds schreef: Louise moet zelf beslissen. Reden tot ongerustheid of voor onzekerheid is er dan ook niet.

"In mijnen vorigen brief is reeds de beantwoording van uw laatste schrijven ged. 25sten dezer opgesloten, zoodat er dus bij mijne vrouw en mij geene questie bestaat, dat Louise aan u haar wederliefde verleent, hetgeen wij nochtans geheel en al op alleen aan haar overlaten."

Het plan om een verlof aan te vragen en naar Semarang te komen, teneinde persoonlijk kennis te komen maken, vindt bij de ouders van Haastert algeheele instemming.

"Hopende, waarde Heer Sloot! dat deze letteren meer dan de voorafgaande U bevredigend zullen voorkomen, en dat de Almagtige over Uw voornemen Zijne zegen moge uitstorten, zoo verblijf ik, na minzame groeten mijner gade, met agting en toegenegenheid.

Uw dw. dienaar."

Dit antwoord schijnt afdoende geweest te zijn, want op 8 April kon Carel aan Dr. van Haastert berichten, dat Wiesje hem het jawoord definitief gegeven had.

"Wij houden u voor een godsdienstig mensch - schrijft de a.s. schoonvader aan den president, die nu met "Waarde Carel" wordt aangesproken - en hebben daarom ook aan ons kind in deze zeer ernstige zaak volkomen vrijheid toegestaan."

"Wij achten derhalve ons door deze verplicht, u hermede, in zoo verre te feliciteeren; maar kunnen tevens voor u niet verbergen, dat de gedachte van welligt van onze geliefde dochter, die ook onze dierbaarste vriendin is, te moeten scheiden ons diep bedroefd maakt. Wanneer echter God zulks zoo moge beschikken, Och! dan geve Hij, dat wij bij het gemis van Wiesje, die onze vreugde en bijstand is, eenigzins getroost en opgebeurd mogen worden, door de verwezenlijking van eene zoo plegtig aan ons gedane belofte, om voor haar een liefderijk echtgenoot en getrouwe levensgezel te zullen zijn."

De overkomst naar Semarang had in Juli plaats en op 31 Augustus 1850 d.a.v. werd het huwelijk te Semarang met groote plechtigheid voltrokken, ingezegend door den Bisschop Mgr. P.M. Vrancken zelf, die voor deze gelegenheid naar Semarang was overgekomen. De belangstelling bij dit huwelijk en bij den vreugdevollen intocht van het jonge paar in Grissée was bijzonder groot en het medeleven van de betrekkelijk kleine Europeesche samenleving allerhartelijkst. Daarvan getuigen de brieven (een enkele in dichtvorm) zoowel van Dr. van Haastert als van eenige vrienden.

Mijn grootvader Sloot had blijkbaar aan zijn vriend R.Th.J. Schrant te Soerabaja opdracht gegeven bij den aankomst van het echtpaar in Grissée voor muziek te zorgen.

Schrant antwoordt op 21 Sept. 1850:

"Muzikanten kan ik niet krijgen voor minder dan f 30,- koper zonder verdere onkosten, om reden een stel naar Bezoeki is en een ander, dat van Connenberg, Soerabaja niet mag verlaten. Als gij mij geen contraorder zendt, zal ik ze maar engageeren."

Bij het onthaal te Grissée was ook voor wijn en bier gezorgd. Schrant rapporteert: "Van Delden heeft op mijn verzoek reeds sedert geruimen tijd een kist wijn gereed, maar gij hebt nog niemand gezonden om dezelve te halen. Van bier weet ik geen jota."

De jonge familie Sloot werd in Grissée door de vrienden met een soirée dansante onthaald en ze reciproceerden deze feestelijke ontvangst met een thé dansant. 't Ging ook een eeuw geleden vroolijk en hartelijk toe in Indië.

Grootvader Sloot schijnt in zijn jonge jaren begiftigd geweest te zijn met een goeden, wellicht een geweldigen eetlust. Vriend Schrant schrijft daarover een koddigen brief.

"Man wat ben je vreeselijk dik geworden. Man, man, waar moet het met je naar toe? Haast kan je niet meer loopen, maar laat je je voortrollen."

"Ik had je bijna een cadeau gezonden waaraan je je wereldbekende vraatzucht had kunnen botvieren. Hier is namenlijk een kakap gevangen, die op last van den resident gewogen zijnde, heeft gebleken het ongehoorde gewigt te bezitten van 400 nederl. ponden. Ik was reeds aan het marchandeeren, maar bedacht

nog bijtijds dat Mevrouw Sloot-van Haastert waarschijnlijk geen schotel zoude bezitten om die monsterachtige visch te koken. Voor Uw maag was ik minder bevreesd want die heeft bij menige voorkomende gelegenheid bewezen een hoogen graad van elasticiteit te bezitten, zoodat hij die 400 pondige visch wel had kunnen verorberen".

Men kan uit deze regels zien, dat er een eeuw geleden niet alleen deftige en plechtige, maar ook luimige brieven tus-schen vrienden werden gewisseld.

Nu ik toch uit Schranz's brieven citeer, neem ik nog deze passage eruit over, ofschoon ze met ons verhaal niets te maken heeft:

"Eergisteren is alhier bij zijne vaderen vergaderd: The Goean Sing, Majoor der chineezen en millionnair. Op zijn sterfbed heeft hij zijn corps muzikanten laten spelen, gedurende 4 uur totdat hij dood was. Onder het air (uit Robert le Diable, geloof ik): "L'or n'est qu'une chimbre" gaf hij den geest. Dat noem ik eerst handelen als een filosoof. Toen hij overleden was, werden er 21 minuutschoten gedaan".

De innige wensch van de van Haasterts om hun kinderen bij zich in huis te hebben, is inderdaad verwezenlijkt: zijn eerste kleinkind Marie is in Semarang geboren.

Hoezeer van Haastert naar Wiesje's nabijheid verlangde, blijkt uit den verjaarswensch, die hij richtte tot zijn kinderen in Grissée, kort na hun huwelijk:

"Nu de ouders niet in de gelegenheid zijn, bij deze heuglijke gebeurtenis u aan ons hart te kunnen drukken, zal, waarde Carel, Gij zekerlijk dit, dezen keer, voor ons doen; want wij willen hopen, dat de goede God Wiesje en u spoedig in onze nabijheid zal brengen, waardoor wij ons bovenmatig gelukkig zullen rekenen, alzoo wij alsdan op hare volgende geboortedagen in uw midden zijn".

Papa van Haastert herinnert dan zijn "teeder geliefd Wiesje" aan haar trouwdag en aan de toespraak van Mgr. Vrancken en eindigt:

"Dat de goede en almachtige God u volharding in het goede schenke en dat Hij verder u zegene met een duurzame gezondheid, ziedaar den korten doch alles omvattenden wensch en bede, niet alleen voor dezen dag maar ook voor alle dagen uws levens van

Uwen u zegenenden en
beminnenden vader".

Zooals gezegd is de familie Sloot kort na hun huwelijk naar Semarang verhuisd.

Aldaar werd geboren:

1. Nicolina Maria Christina, geb. 13 Jan. 1853, overleden te Noordwijk aan Zee 13 Juni 1927.

(Als peeten bij den doop fungeerden haar oom Mr. Dr. Caspar Joseph van Haastert alsmede Albertina Margaretha

van Spreeuwenburg.
Deze Albertina was de dochter van Graaf van Spreeuwenburg, een voormalig Patriot, die in Indischen krijgsvan dienst was getreden. Albertine werd ten huize van Dr. van Haastert opgevoed en huwde met den geduchten koffieplanter ("koffiekoning" werd hij genoemd) Versteegh. Een dochter uit dit laatste huwelijk werd de vrouw van den Heer Kloppenburg. Twee dochters uit dat huwelijk gesproten, Marie en Anna zijn de echtgenooten resp. van mijn broers Carel en Louis. Zoo kwamen via de in Indië aangeknoopte vriendschapsbanden tusschen de Versteeghs en de Sloots, tientallen jaren later deze huwelijken tot stand.

In Soerabaja zagen het levenslicht:

2. Christina Hendrika Josephina (mijn moeder) geb. 23 Maart 1858, overleden te Amsterdam 30 Maart 1923.
3. Nicolaas Carel Lodewijk geb. 7 Aug. 1861, overleden te Londen 2 Juni 1935.

Mijn grootvader heeft eenige malen zijn standplaats Semarang met die van Soerabaja verwisseld; in elk geval staat officieel vast, dat hij bij besluit van 17 Aug. 1862 - na den dood van zijn schoonvader van Haastert in 1860 - zich opnieuw te Semarang heeft gevestigd.

Op 23 April 1864 schijnt grootvader Sloot een kort bezoek aan Patria te hebben gebracht. Op dien datum immers werd hem een paspoort verstrekt. In dat jaar werd hij na terugkomst aan het hoofd van een onderwijsinrichting te Batavia geplaatst, waar hij tot 2 Juli 1871 verbleef. Op dien datum vroeg hij wederom een paspoort aan en wel voor zichzelf, voor zijn vrouw, zijn drie kinderen, zijn schoonmoeder en een Javaansche dienstbode genaamd Manam. Op dezen pas ontving hij een visum van het Fransche Consulaat. De reis is n.l. via Marseille over land voortgezet, een mogelijkheid, die na de opening van het Suez-kanaal in 1869 kort te voren was geopend.

Toen grootvader Sloot zich in 1864 te Batavia vestigde waren zijn kinderen onderscheidenlijk 11, 6 en 3 jaren oud en toen het gezin voor goed de tropen verliet waren deze leeftijden 18, 13 en 10 jaren.

Mijn moeder, Tante Marie en oom Nico hebben derhalve hun jeugd in Indië doorgebracht tot een leeftijd, dat zij zich in later jaren nog nauwkeurig alles konden herinneren uit dien mooien tijd doorgebracht in het welvarende Batavia tijdens een periode van sterk ontwakend economisch en cultureel leven.

Omstreeks die jaren schreef Multatuli de "Max Havelaar", een boek dat ertoe bijgedragen heeft het cultuurstelsel te vernietigen.

Thorbecke's leuze: ontwikkeling van zelfstandige kracht door het scheppen der algemeene voorwaarden, waaronder die ontwikkeling mogelijk wordt, tot vermenigvuldiging van scheppend vermogen, om licht en warmte te verspreiden langs den natuurlijken weg van

het schenken der voorwaarden om te kunnen komen tot een vrije or. ikkeling, werd het leidende beginsel van het Indisch Regeeringsreglement van het jaar 1854, dat als het ware de Grondwet van Nederlandsch-Indië is. 1)

Het verkeer tusschen de Nederlandsche gebieden was door de opening van het Suez-kanaal in 1869 aanmerkelijk verkort en verbeterd. De trek van goede intellectueelen werd in die dagen grooter. Speciaal het onderwijs trok goede krachten aan. Zoo werd Dr. (later Prof.) Jan ten Brink in 1860 onmiddellijk na zijn promotie onderwijzer te Batavia, waar mijn grootvader hem leerde kennen. 2)

Waren de jonge van Haasterts nog eenlingen geweest - de eersten der eersten - na 1850 volgden anderen het voorbeeld der voortrekkers, mijn voorouders.

We ontmoeten in die jaren L.W.C. Keuchenius, den lateren Minister van Koloniën. In 1860 werd te Batavia het eerste Gymnasium gesticht onder Prof. Dr. A.A. Naber als Rector. We treffen er C. Busken Huet en den astronoom Dr. A.C.J. Oudeman aan. The call of the East klonk machtig en onweerstaanbaar tot de jonge intellectuelen en velen van de besten gaven aan die stem gehoor en voor wien er uit terugkeerden - mijn grootvader en zijn gezin b.v. - bleef Indië het land van hun droomen, het land van hun liefde.

De romans en novellen van Marie Sloot schrijvend onder het pseudoniem Melati van Java waren de welsprekende tolk van die jeugdliefde en hebben er toe bijgedragen de belangstelling voor Indië bij de jeugd te wekken.

Het milieu, waarin het jonge geslacht Sloot te Semarang en Batavia is opgegroeid verschilde in menig opzicht van dat, waaraan wij in Nederland gewend zijn. Grootmoeder Sloot nam de opvoeding harer kinderen geheel en al in eigen hand. Zij onderwees de kinderen niet alleen in de vakken der lagere school, maar gaf hun ook les in Fransch, Duitschen Engelsch. Zelf een voortreffelijk pianiste zag zij met groote voldoening dat speciaal Chrisje (mijn moeder) haar talenten had geërfd. In haar jonge jaren heeft mijn moeder ook de zangkunst beoefend.

Marie, de oudste, toonde reeds op zeer jongen leeftijd een uitzonderlijke intelligentie. Toen zij nog geen vier jaar oud was, kwamen haar ouders tot de ontdekking, dat zij door middel van haar speelblokken waarop de letters van het alphabeth waren aangebracht, spelenderwijs die teekens was gaan begrijpen, zoodat zij zonder dat iemand het wist in staat was in de krant de doodsannoë van haar broertje te lezen. De ouders hadden

- 1) Johanna W.A. Naber "Onbetreden paden van ons koloniaal verleden" 1816 - 1873 bl. 100
- 2) Ten Brink schreef een zeer vleierende inleiding bij den eersten grooten roman van mijn tante Marie "De jonkvrouw van Groenenrode."

het feit der geboorte van het levenloose kind voor haar verborgen gehouden enervoeren tot hun verbazing, dat hun zorgen tevergeefs waren geweest!

Op 18-jarigen leeftijd haalde zij haar acte van bekwaamheid als hulponderwijzeres in de Fransche en Engelsche taal.

Zoo werd deze telg uit een familie van pioniers op menig gebied zelf op haar beurt weer een voortrekster en wel op het toen nog vrijwel onontgonnen terrein der vrouwenemancipatie in Indië.

Toen Carel Sloot in 1864 voorgoed Semarang (toen nog Java's tweede stad; de snelle opkomst van Soerabaja vond later plaats) verliet en eerst te Buitenzorg en later te Batavia ging wonen, ontving hij van den pastoor der parochie J. Lijnen een vlelend, in het Latijn gesteld getuigenis, waarin zijn Christelijken levenswandel gedurende bijna 20 jaren en speciaal zijn Eucharistisch leven worden geprezen. Het bestuur van zijn gezin wordt exemplair genoemd. Door zijn gedegen godsdienstkennis was hij een sieraad voor de religie en liet hij zijn leerlingen van zijn kennis genieten.

Gedurende vele jaren was hij de ijverige raadsman van het Weeshuis en van de Conferentie van den H. Vincintius à Paulo en in deze functies heeft hij zich zeer bijzonder verdienstelijk gemaakt voor de evennaasten en voor het Geloof.

Deze Pastoor bleef belang stellen in de wederwaardigheden van het gezin, ook toen het naar elders was vertrokken. Toen Marie haar examen met succes had afgelegd, schreef Pastoor Lijnen d.d. 15 Jan. 1871 zijn vriend Sloot een hartelijken gelukwensch. Alle weldenkenden - zegt hij - zullen zich verheugen, nu Marie deze taak, die hoogst eervol is op zichzelf en die haar zal doen stijgen in de achting van allen, met goed gevolg heeft volbracht. Zij zeggen: dat is wel wat anders dan die romanjuffertjes en die operanuffjes. Zij zullen leeren begrijpen, dat de jonge dochter, die het beeld der H. Maagd of het teeken onzer verlossing als het schoonste hals-sieraad van haar geslacht beschouwt, toch ook niet ongeschikt is om hare ouders tot troost en vreugde te zijn en om in de wereld eene eervolle plaats in te nemen. Ik had bij dat examen wel tegenwoordig willen zijn; ik ben zoo overtuigd dat Marie overvloed aan wetenschappelijke kennis bezit en dat zij niet ligt eene verstandige vraag het antwoord zal zijn schuldig gebleven.

Pastoor Lijnen bevoelt Sloot en de andere brave Katholieken in denzelfden brief aan, te bidden voor Z.H. Paus Pius IX, den martelaar van het Vaticaan, die in die jaren door Garibaldi van zijn wereldlijke macht werd beroofd. Een bede, die vandaag - 4 Juni 1944 - opnieuw angstwekkend actueel is: "Moge voor onzen teragt gevierden Paus Pius spoedig betere dagen aanbreken. De beproeving is hard, maar des te grooter zal de zegpraal zijn".

De Pastoor eindigt:

"Groot Mama moedah, mama toewah Tante, Marie, Kris en den Kroonprins van u en u allen groetende J. Lijnen."

In dezen brief en ook in andere is dikwijls sprake van een zekeren Heer Bekhuis. Zijn naam en die van Jagtmans en Versteeghs werden ook later nog dikwijls door Tante Marie en door mijn moeder als van groote vrienden der familie genoemd. Bekhuis was in Samarang een groote steun voor de kerk en het weeshuis na het vertrek van de familie Sloot.

Ik schreef reeds over de voortreffelijke eigenschappen van mijn grootmoeder als opvoedster. Haar goede gaven bleven echter niet tot haar kinderen beperkt. Ik heb hier een brief uit 1866 voor mij van pater M. v.d. Elzen S.J. tot Sloot, die toen voorzitter der examencommissie was, gericht.

"Als gij nu eens terug gaat naar die dagen dat gij uw geheele examen voor den 2den rang hadt opgenomen en dat uwe jeugdige gade zich naast u plaatste om met uw schrift in de hand u te overhooren, naar die dagen van angst en zorg voor de examens, dan kunt ge begrijpen wat er in deze dagen door alle uwe Confraters tezamen zal gezocht en gezweet worden om toch maar niet met de kous op den kop te moeten terugkeeren."

Wanneer mijn moeder ons over haar Indische jaren sprak - wie kon er verhalen vertellen als zij? - dan kregen wij, kinderen den indruk als ware het paradijs op aarde in Batavia gevestigd.

Er bestond een ideale verstandhouding tusschen de jonge, geestige, artistieke en vrome moeder en haar goedmoedigen, eenigzins deftigen, zelfbewusten man en tusschen deze beiden en hun levendige begaafde kinderen. Was Marie als savante de trots van haar wat ijdel vader, mijn moeder was het kind van haar moeder: geestig, artistiek en levenslustig. Wanneer de Fransche of Italiaansche opera in Batavia optrad was het romantisch aangelegde kind niet tevreden, voordat zij een glimp van de beroemde artiesten had opgevangen.

Zooals gezegd repatrieerde het gezin Sloot in den herfst van het jaar 1871 (de Fransch-Duitsche oorlog was voorbij!) langs de korte route van het Suez-kanaal en arriveerde in het hartje van den kouden natten winter in de Residentie, ook toen reeds de trekpleister van vele families uit Indië. Men moet trachten zich een voorstelling te maken van dit huisverig onwennig gezelschap, kersversch uit het paradijs van de lachende zon en het gemakkelijke leven, in het land van mist en koude kille regen overgeplaatst.

Van het uit zeven personen bestaande gezelschap was alleen mijn grootvader, toen 45 jaar oud, met Nederland bekend, maar die kennis dateerde van 1844, 27 jaar geleden, toen hij als 18-jarige knaap de groote stap over zeeën en oceanen gewaagd had.

In de eerste helft van de vorige eeuw was het instituut van periodieke verloven nog onbekend. Dr. van Haastert was nooit

in Patria teruggeweest en zijn dochters hadden haar opvoeding in Indië genoten.

Mijn moeder wist te vertellen, dat de aankomst nogal ketterig was en erg tegenviel na het genoeglijk leven aan boord, waar de jonge officieren de meisjes op even gepaste als consequente wijze het hof plachtten te maken.

De garderobe der dames en van grootvader Sloot en van den kleinen Nico was allerminst op een Hollandschen kwakkelwinter berekend en een goed pensioen was moeilijk te vinden.

Tenslotte is de familie, dank zij de goede zorgen van tante Jansje Pequeur, die reeds 15 jaar in Nederland woonde, erin geslaagd een voorloopig onderdak te vinden in een bovenhuis aan de Korte Pooten no. 55, welk nummer op het oogenblik niet meer bestaat.

Ook de families Krugers-Dagneaux en Popelier deden, wat ze konden, om door hartelijkheid en vriendschap te vergoeden, wat het klimaat verzuimde.

't Is tekenend voor den omvang van de stadsuitbreiding van Den Haag, dat voor ongeveer 70 jaren de Pooten nog tot de woon- en niet tot de winkelstraten gerekend werden.

Kort nadat de familie aldaar was ingetrokken - n-1- 19 Februari 1872 - overleed 70 jaar oud de oude Mevrouw van Maastert. Zij heeft van haar verblijf in Nederland dus niet lang kunnen genieten. Een oude boom kan men niet zonder gevaar overplanten.

Kort daarop werd grootvader Sloot, die blijkbaar bij het Departement goed aangeschreven stond, tot arrondissementschool-opziener in Limburg, met standplaats Roermond benoemd.

En zoo trok de familie, tot vijf leden teruggebracht naar het Zuiden dez lands.

Wanneer ge het station te Roermond verlaat, ziet ge aan Uw linkerhand een drie- of viertal groote huizen. Dat op den hoek was de woning, waar de Sloots introkken.

Als hulp in de huishouding vond Caroline Scheffer, een nichtje van grootvader Sloot, in het gezin een plaats als ware zij het eigen kind en zoo begon het eigenlijke "Hollandsche" leven der familie onder Lina's beproefde leiding.

In korten tijd groepeerde zich een groote vriendenkring rondom de nieuw-gevestigden. Daarvan getuigt onder meer mijn moeders. Potziesalbum, waarin veel schoone gedichten in alle talen - bij uitzondering ook wel eens in het Nederlandsch - zijn opgenomen.

Maar nog duidelijker kwam de bemindheid der familie Sloot tot uiting, toen op 6 October 1873 mijn grootmoeder, na een kortstondige ziekte aan het ruwe klimaat ten offer viel. Zij kreeg longontsteking en bezweek daaraan na enkele dagen. Mijn grootmoeder telde toen 48 jaar.

"Een brave vrouw gaat alles in waarde te boven: het hart van den man vestigt zijn vertrouwen op haar, en het ontbreekt hem niet aan zegen."

"Zij was eene moeder waardig in het aandenken der braven te leven" getuigt haar bidprentje.

Kort tevoren op 11 Sept. 1873 had zij in het album van haar 15-jarige dochter dit fingevoelde gedicht geschreven.

Sur une de ces pages chère enfant!
Parmi ces souvenirs tendres et charmants,
Fantaisies gracieuses de tes amies
Je ne veux écrire qu'un nom,
Une parole, qui toujours dans ta vie,
Te sera un salutaire avis, ou une douce
récompense
De tes plus heureux jours, une vive
réminiscence,
Et jamais comme tant d'autres un souvenir
éphémère
Ce nom ma Christine! c'est celui de ta mère

J.L. Sloot-van Haastert.

De kinderen Sloot hebben de schriftelijke bewijzen van deelneming bij dat overlijden trouw bewaard, zoodat wij ons eenig denkbeeld kunnen vormen van de leemte, welke deze beminnelijke vrouw bij haar vrienden en verwanten heeft achtergelaten.

Ik zal uit deze brieven niet citeeren.

Een der in Nederland aanwezige familieleden ontbreekt in deze verzameling hartelijke en roerende brieven: tante Jansje Pecqueur, Pecqueur Jr., Sophie Melchers, vele van Haasterts, luitenant kol. Popelier, Tante Louise Krugers Dagneaux en Oom Krugers, douarière Valkenhoff van Spraeuenburg, A.M. Versteegh van Spreeuwenburg, Mgr. Claessens te Batavia (die op 22 Dec. een plechtigen lijkdienst opdroeg).

Van mijn grootmoeder bezit ik verschillende portretten, waaronder een olieverfschilderij, gesigneerd K.W.S. uit het jaar 1876. Het is - aangezien het overlijden in 1873 plaats greep - naar het pastel, dat Moot bezit, geschilderd. Het hing vroeger bij tante Marie Sloot. Deze bijzonder goede afbeelding van mijn grootmoeder versterkt den indruk, die wij uit de verhalen van de tantes en van onze moeder van deze hoogstaande, beminnelijke vrouw hebben overgeleverd gekregen: het frêle figuurtje, de fijne handen, de warme oogen, de melancholieke mond, het glatte voorhoofd en het mooie donkere haar.

Grootvader Sloot heeft niet lang berust in zijn weduwnaarstaat, op 21 October 1874, nauwelijks een jaar na het overlijden van Louisa, sloot hij een tweede huwelijk, met Theodora, Maria Johanna Schaspman uit Oldenzaal, een nicht van een familiëvriend van de Sloots, Mgr. J.F. Kistemaker, Bisschop van Uranopoli i.p.i., die wellicht als matchmaker heeft gefungeerd. Zie de noot op blz. 148.

Hij schreef in het album van mijn moeder d.d. 23 April 1874 als slot van een versje:

't Is een wensch het hart ontvloeden,
't Is een bēe tot God gericht;
Heer! bewaar, bescherm Christine,
Heer! bewaar mijn nieuwe Nicht.

Ik behoef niet te zeggen dat dit huwelijk zoo kort na den dood van de vereerde moeder, de nog zoo jonge kinderen voor woedelijke psychologische problemen stelde. Deze strubbelingen werden nog vergroot, doordat deze tweede moeder in vele opzichten een contrast met Louise van Haastert vormde. Wij, oudere Kortenhorsten herinneren ons haar nog zeer goed, toen zij na den dood van onzen grootvader met juffrouw Severijn in Utrecht woonde. Zij was de incarnatie van de provinciaalsche saasie deftigheid en volumineuze plechtstatigheid zonder een zweem van vlotheid, élégance, artisticeit of geestigheid. Tegen den tijd, dat de aardbeien met Haastert vormde. Wij, der eenigen van ons mee op een familiebezoek. Ik heb vrijwel de zekerheid, dat de goede "Moertje" zooals wij haar noemden, een zucht van verlichting slaakte als deze jaarlijksche beproeving, zichzelve uit pieteit opgelegd, achter den rug was en wanneer juffrouw Severijn onmiddelijk met de voorjaars-schoonmaak kon beginnen in het met Biedermeyer-meubelen en -stoffage overvolle huis.

Een aneodote wil ik als typeerend voor de verhoudingen in dit verhaal invoegen. Toen mijn oudste broer Carel zijn eerste H. Communie deed, kwam "Moertje" uit Utrecht over (Carel was het peetekind van grootvader Sloot). Louis en ik werden naar het station afgevaardigd om onze grootmoeder af te halen en naar ons huis te geleiden. In zware zwarte zij gehuld verscheen haar indrukwekkende gestalte bij den uitgang en Louis kweet zich van zijn taak als gids door te zeggen: U gaat zeker naar het feest van Carel Kortenhorst, zullen wij U er brengen? De waardige dame herkende ons niet en aanvaardde met vorstelike neerbuigendheid onze geleide. Wij waren zoo geïmponeerd, dat wij ons niet bekend durfden maken. Zwijgend liepen we met ons drieten naar het andere eind van het stadje Weesp, waar ons huis gelegen was.

Daar aangekomen haalde zij een dubbeltje uit haar beurs en overhandigde dat genadiglijk aan Louis met een "dank je wel jongetje, samen deelen met je vriendje". Ik geloof, dat Louis inderdaad het geldstuk in zijn zak stak (bij gelegenheid moet ik er hem nog eens aan herinneren, dat hij verzuimd heeft mij de helft af te dragen). Tot verbazing der oude matrone stapten we zelf achter haar het huis binnen. Ze vond het absoluut niet noodig op het geval terug te komen en accepteerde zwijgend den toestand zooals die was. Eerst na haar vertrek dachten wij eraan ons avontuur aan de anderen bekend te maken. Ma lachte!

Het tragische van het geval was, dat deze oudere vrouw (zij was geboren te Zwolle op 22 April 1834 en was dus 40 jaar oud toen ze trouwde) - die den indruk maakte nooit jong ge-

weest te zijn - innig veel van mijn grootvader hield en haar best deed voor haar stiefkinderen een goede plaatsvervangster te zijn.

Het valt niet moeilijk in de romans van Tante Marie motieven aan te wijzen, welke aan haar eigen jeugd in Roermond onder het bewind van "Moertje" herinneren.

Ook het motief van een "verloren broer" speelt in die boeken wel eens een rol - verklaarbaar doordat zij als zeer klein kind een diepen indruk moet hebben gekregen van den voor haar verborgen gehouden dood van het knaapje, waarvan ik reeds gesproken heb.

Jeugdherinneringen drukken - gelijk bekend - veelal een stempel op de latere psychische ontwikkeling van de menschen. Het stiefmoeder-complex was bij de meisjes Sloot duidelijk aanwijsbaar. Overigens wil ik van stiefmoeders geen woord kwaad spreken. In onze familie zijn er voorbeelden van zeer geslaagde en voor het gezin zeer gelukkige tweede huwelijken aan te wijzen.

In het jaar 1881 vroeg mijn grootvader ontslag uit zijn eervolle betrekking in Limburg en verhuisde het gezin naar Amsterdam en woonde aldaar aan de P.C.Hoofstraat no. 10, van waaruit mijn moeder huwde. Ook daarover schrijf ik in het slot-hoofdstuk van mijn historie.

Oom Nico bezocht in Roermond het Bisschoppelijk College en na met goed gevolg zijn eindexamen te hebben afgelegd, vertrok hij naar Aken, waar hij de Handels Hoogeschool bezocht. De bedoeling was, dat hij in een of andere fabriek zou worden opgenomen. Dit plan is later opgegeven; hij koos het bankvak en maakte in Nederland zijn stage bij de Twentsche Bank, die hem in het jaar   naar Londen overplaatste, waar hij zijn carrière heeft vervolgd en tot de hoogste functies opklom. Zooals reeds eerder werd vermeld, huwde hij op 19 Mei 1891 met Marie Jansen, een nicht van mijn vader. Hij had ten huize van mijn ouders met zijn aanstaande kennis gemaakt.

Mijn oom en tante vormden een gelukkig paar, hoe verschillend hun aard en aanleg ook waren: oom vertoonde vele eigenschappen van zijn grootvader Sloot, den oud-officier van Napoleon; hij was de verpersoonlijke onverstoorbaarheid en bezat het humoristische flegma, dat hem onder de Engelschen zoo goed te pas kwam. Tante Mary daarentegen was (en is) een en al levendigheid en vlotheid. De kinderen, vijf zoons, vertoonden een gelukkige mengeling van deze twee zoo verschillende temperamenten.

=====O=====

NOOT.

Theodora Maria Johanna Schaepman, de tweede echtgenote van grootvader Sloot, over wie ik op blz. 144 sprak, was het derde kind uit het huwelijk van Hermannus Theodorus Schaepman (25 Aug. 1798 - 11 Febr. 1857) en Geertruida Johanna Gerhardina Kistemaker (27 Dec. 1802 - 8 Febr. 1868). Haar moeder was de dochter van Dr. Th. F. A. Kistemaker en C. A. Nieuwenhuis. De vader van Theodora was lid van de ook thans nog bekende fabriek der firma Heerkens en Schaepman te Zwolle (Zie verder: "Nederland's Patriciaat" 1914, blz. 366). Hermannus Schaepman's vader: Joannes Everardus (7 Sept. 1767 - 13 Maart 1837) maakte in 1812 den Russischen veldtocht van Napoleon mee. Mijn stiefgrootmoeder overleed te Utrecht op 16 Nov. 1905. Mijn grootvader stierf te Amsterdam op 7 Juli 1883. Zijn levensgroot geschilderd portret - het zou zoo uit de lijst van een schutterstuk van v. d. Helst gestapt kunnen zijn - versiert mijn werkkamer op mijn kantoor.

=====O=====

MARIE SLOOT

Tante Marie Sloot heeft in het leven van haar jonge familieleden een groote plaats ingenomen.

Zelf niet gehuwd heeft zij haar moederlijke gevoelens op haar neven en speciaal op haar peetkinderen, mijn broer Moot en diens oudste dochter Marijke, overgebracht. Maar ook haar 10 andere neven hadden elk in haar hart een veilige plaats. Lief en leed heeft zij met haar zuster, broer, schoonzuster en haar neven gedeeld en wie haar romans bestudeert - speciaal sommigen onder het pseudoniem Max van Ravenstein geschreven - zal hier en daar een karakter of figuur ontdekken, aan haar familie ontleend.

Het huisgezin van onze tante, bestaande uit de twee dames Sloot, waarvan de eene Lina Scheffler heette, had iets zeer eigens. Nicht Lina, klein van stuk, bedrijvig en begaafd met een eenvoudigen geest, verzorgde het huishoudelijk deel der ménage. Tante Marie hield zich daarbuiten en was zodoende in staat zich ten volle aan haar zeer uitgebreide - literaire en sociale - werkzaamheden te wijden. Zij was in de gewone dingen des levens geniaal onhandig en de wetenschap, dat "nichts" op haar eigen terrein alwetend en alomtegenwoordig was, had haar elke stimulans ontnomen om voor Martha te spelen. In gezelschap vulden zij elkander bij het spreken aan, want haar jarenlang samenzijn had een twee-eenheid van haar gemaakt. Nicht Lina wist zodoende haar weetje en kwam daarmee gaarne voor den dag, wat haar nogal eens een correctie van de geleerde Marie op den hals haalde.

Ze waren buiten elkaar niet denkbaar en ze apprecieerden elkaar zonder dat zij zich aan wederzijdsche vriendeligheden te buiten gingen.

Mijn broers en ik, we kunnen ons onze jeugd niet denken zonder onze beide goede, hartelijke - maar ook critiseerende en berispende - tantes.

Voor al na den dood van onzen vader, toen ons gezin in de Verhulststraat en de tantes vlak in de buurt in de Banstraat en later in de van Baerlestraat woonden, hebben we feitelijk drie moeders gekend. Ze hadden volkomen het recht om zich met al ons doen en laten te bemoeien en dat deden ze dan ook. Maar de jeugd is onbarmhartig en wij met ons zessen waren - hoe kan het anders - nogal vrijgevochten en voorzien van een groote dosis humor en ironie. Vooral mijn jongste broer Pit kon tante Lina op vermakelijke manier plagen en ik geloof, dat ze daar eigenlijk zelf niet buiten kon. De tantes hebben een groot aandeel genomen in den bouw van de Rozenkranskerk. Zij waren de steun en toeverlaat van den bouwheer Pastoor Serbroek en beschouwden alles, wat de kerk betrof, als een persoonlijke kwestie. Met Sinterklaasfeest zoowel als op andere dagen gaf dit kosterspel ruimschoots aanleiding tot goedbedoelde scherts.

De tantes hadden een grooten kring van vrienden en bekenden uit de wereld der litteratoren en kunstenaars en dat werd voor ons een gaarne sanvaardo gelegenheid om met interessante persoonlijkheden in intiemem kring te verkeerem. Ik denk b.v. aan de familie Toorop.

Iedereem kent Jan Toorop als teekenaar, maar weinigen weten, dat hij ook zeer muzikaal was ..... hij floot - zooals jongens dat doen, eenvoudig met den mond, zonder instrument - met pianobegeleiding en hij deed dat fenomenaal goed. Toorop was bevriend met den bekenden cellist Gerard Hekking en den pianist Dirk Schaefer. Dit duo oefende vaak te zijnen huize en soms werden eenigen onzer daarbij uitgenoodigd. Het kon gebeuren, dat beide grootmeesters de partituur lieten voor wat ze was en samen in volmaakte harmonie eigen fantasien vertolkten. Ook Pablo Cassals repeteerde in zijn jonge jaren bij Toorop. Ik heb hem daar ook eens gehoord.

Toen de tantes nog aan (de Amsterdammers zeggen "op") de Leidschekade woondensloten zij vriendschap met Theo Man-Bouwmeester, de beroemde tooneelspeelster, die - op een andere étage - hetzelfde huis bewoonde. Grooter contrast dan de mondaine Mevrouw Bouwmeester en mijn oer-soliede tantes was niet denkbaar, maar den zin voor romantiek hadden zij alle drie gemeen. Ik geloof dat deze vriendschap dateerde van den brand van den ouden schouwburg op het Leidscheplein, ik meen in 1887.

Een ander belangrijk personage uit de tooneelwereld was Mr. M.G.L. van Logchem, voorzitter van den Raad van Beheer der Koninklijke Vereeniging "Het Nederlandsche Tooneel", tevens lid van de Redactie van "Groot-Nederland", waarin hij onder den naam Fiore delle Neve gedichten schreef. Het kleine precieuze mannetje was de ongekroonde alleenheerscher van den Stadsschouwburg.

De jongeren uit die dagen, vonden hem een oude-pruik en hadden weinig waardeering voor de keuze van het repertoire; maar achteraf zal niemand kunnen ontkennen, dat onder zijn leiding de Koninklijke Vereeniging het hoogtepunt van haar roem als vertolkster van het klassieke repertoire heeft beleefd.

Ook van Logchem - spottend de kleine Nero genoemd - was een huisvriend van de tantes.

Tante Marie heeft een album amicorum nagelaten - 't is in het bezit van Moot - en daarin komt ook een gedicht van van Logchem voor uit het jaar 1885, dat getuigt van zijn diepe genegenheid voor tante Marie.

Dit album bevat vele namen van beroemde mannen: J.R. van der Lans, de schilder-teekenaar Prof. A.J. der Kinderen, de etsers Leo Arendzen, de musicus Pastoor Jan Willem Brouwers (wiens naam verbonden is aan de straat, waaraan het Concertgebouw gelegen is), de schrijver van kinderboeken F.H. van Leent, de teekenaar Philippeau, de kunsthistoricus Jan Sterck, Prof. Alberdingk Thijm, de schilder Frans Melchers, de Friesche

dichters F. Velstra en Henri Sierama, de schilders Anton van Wely en Anton Molkenboer, de beeldhouwer E. van den Bossche, de kunstcriticus en dichter Taco H. de Beer en Jan Toorop, dien ik al eerder noemde.

Sommige van deze kunstenaars schreven in dit boek een schoon sonnet, anderen versierden het met artistieke teekeningen. Er komt zelfs een aquarel in voor.

Wanneer eens een geschiedschrijver zich geroepen zal gevoelen een boekwerk aan Melati van Java te wijden - en er is alle reden toe, dat het geschreven wordt! - dan mag hij niet verzuimen uit dit album amicorum te citeeren. In dit pretentieloos familieverhaal wil ik volstaan met slechts één aanhaling. Het is ontleend aan een sonnet van mijn oom Henri van Haastert en heeft tot onderwerp "de lieve, fijne en poezelzachte hand" van tante Marie.

Dat dit pronkjuweel der anatomie het verdiende bezongen te worden, kan ieder onzer nog zelf beoordeelen, doordat een gipsafdruk van dit handje in het bezit is van mijn broer Moot.

De hoofdsche oom Henri beschrijft deze hand en roemt niet alleen den bouw en de harmonie der lijnen, maar ook het goddelijk kunstgewrocht als werktuig van het verstand en hij besluit:

"Maar wat ik hooger acht en bovenal mij waard,
Is 't sympathieke gevoel, dat mij door 't harte vaart,
Als ik die hand mijn hand ter vriendschapsblijk
voel drukken!"

Ik had gehoopt, dat behalve dit album amicorum ook de verzameling kritieken en andere bescheiden uit Melati's archief bewaard zouden zijn gebleven, maar helaas zijn de meeste papieren na den dood van mijn tante vernietigd!

Wie zich dus aan een meer uitgebreide levensbeschrijving van Marie Sloot zal wagen, zal zich de moeite moeten getroosten dat materiaal weer uit de kranten en tijdschriften op te diepen.

Slechts ten deele wordt het gemis aan parate bouwstoffen goedge maakt door een met portretten geïllustreerd artikel van pater A.B.H. Gielen S.J. in Boekenschouw van Juli 1927, kort na den dood van tante Marie verschenen.

Pater Gielen begint zijn necrologie met een afdruk van het bidprentje, dat lang te voren door tante Marie zelf was gereed gemaakt. Op den voorkant staat een klein, zwart kruisje en daaronder de woorden: Ave Crux Spes Unica.

De tekst zelf zegt:

"Verheug U, onvruchtbare, die niet gebaard hebt,
zing lofzangen en juich, want vele zijn de kinderen
der eenzamen meer dan van haar, die een man bezit.
Isaïas LIV-1

Wel u getrouwe en goede dienaars! gij zijt over
weinig getrouw geweest, over veel zal ik U stellen,
ga binnen in de vreugde des Heeren!
Mattheus 25-20.

Wijl gij mij gezien hebt, hebt gij geloofd! Zalig
wie niet zagen en toch geloofden.
Johannes 20-29.

In U Heer heb ik gehoopt, in eeuwigheid zal ik niet
beschaamd worden.

Tante Marie is altijd zeer geheimzinnig geweest met haar
werk. Ze had de anonimiteit lief en gnoof erin, wanneer de
critici naar den auteur van een harer werken tevergeefs
readden. Naast haar officiële pseudoniemen, Mathilde en Me-
lati van Java, had zij er volgens pater Gielen nog wel tien
anderen.

Ik noemde reeds die van Max van Ravenstein. Deze boeken
"Drijfsand", "Bij ons" "Aan den Overkant" waren destijds sensa-
tioneel en ieder vroeg zich af, welke moderne Katholieke
auteur zich achter den schuilnaam verborg. Dat waren heerlijke
tijden voor de werkelijke schrijfster.

Ook haar debuut was in denzelfden trant geweest. Ze had
in haar Indischen tijd ochtens vol schetsen en een volledige
roman persklaar gereedgemaakt. Zelfs haar ouders waren daarvan
onkundig. Zij was vooral bang, dat haar trotsche vader het geheim
van haar talenten zou verraden.

Vanuit Roermond schreef de 18-jarige een roerenden brief
aan den uitgever Roelants, zij introduceerde zich als een
simpel onderwijzersdochter van een groentenboer zonder
eenige ervaring, maar met een niet te onderdrukken schep-
pingsdrang en ze vroeg nederig om zijn bescherming. Ondertee-
kend: "Mathilde". Ze had terstond succes.

De financiële zijde van het overweldigend debiet harer ro-
mans en novellen is voornamelijk aan haar uitgevers, Roelants
en later van Veen te Schiedam, ten goede gekomen. Wat meer
koopmanschap zou haar wel te stede zijn gekomen; maar ook in
dit opzicht handelde zij zelfstandig en haar uitgevers maakten
er een gepast of - wil men - ongepast gebruik van. Marie
Sloot schreef 23 boeken onder den naam Mathilde en 43 onder die
van Melati van Java.

Wellicht was het eerste litteraire succes te groot geweest.
Haar beginroman "De jonkvrouwe van Groenenrode" werd n.l. in-
geleid door niemand minder dan Dr. Jan ten Brink, wat voor den
gevreesden Busken-Huet aanleiding werd scherper van leer te
trekken, dan hij anders allicht zou hebben gedaan. Intusschen
had ook Huet veel waardeering voor de jonge schrijfster; alleen
meende hij dat zij met dezen roman te hoog had gemikt.

Tante Marie was een bijzonder intelligente en geleerde vrouw.
Haar talenkennis was verbluffend. De drie gewone moderne talen
had zij zich door de lessen van haar moeder eigen gemaakt, maar
de overige waarin zij bedreven was: Latijn, Spaansch, Italiaansch,
Deensch, Noorsch en Zweedsch had zij door zelfstudie zoodanig
in haar macht gekregen, dat zij de in die talen geschreven boe-
ken zonder eenige moeite lezen kon.

Verder had zij een diepe studie gemaakt van de geschiedenis. Speciaal de groote vrouwenfiguren Jeanne d'Arc, Mary Stuart, Maria Theresia, Christina van Zweden, Hortense de Beauharnais enz. trokken haar aan. De bevrediging van haar weetlust werd gesteund door een fenomenaal geheugen omtrent personen, feiten en data. Op elk uur van den dag kon men haar inlichtingen vragen over ingewikkelde familieverhoudingen van alle vorstenhuizen van Europa tot in het verst verleden en onfeilbaar volgde haar antwoord.

Het is dan ook begrijpelijk, dat zij - die zoo enorm veel wist - weinig waardeering koesterde voor jongeren, die met niet veel meer dan met arrogantie gewapend voor het voetlicht traden.

De voornaamste boeken van Melati zijn herhaaldelijk herdrukt en in vele talen buiten haar voorkennis en dus zonder dat zij er eenige vergoeding voor ontving vertaald. De enquête in 1919 bij openbare leeszaalen en bibliotheken ingesteld heeft indertijd uitgewezen, dat zij tot de meest gelezen auteurs van ons land behoorde en dat is zoo gebleven. Men kan zeker twisten of deze boeken b.v. Dorezathe (1880) Miss Campbell (1885), Fernand (1889) Hermelijn en andere romans groote psychologische of literaire waarde bezitten. De verdiensten van deze werken schuilt in den verteltrant, in de fantasie en in de steeds goede verheven strekking. Wanneer de schrijfster den familiekring in haar romans en novellen idealiseerde, en haar hoofdfiguren sierde met nobele karaktereigenschappen dan kan de criticus wellicht van een zekere zoetelijkheid spreken, maar de schrijver van dezen familiechroniek weet, dat de bron van deze karakterteekeningen te vinden is in de eigen jeugd van Marie Sloot. Zij heeft in de jaren, waarin het kind zoo vatbaar is voor indrukken nooit met laagheid of gemeenheid kennis gemaakt. Zij heeft alleen goede menschen gekend en dat waren voor haar ook de normale menschen.

Maar behalve deze verklaring van de braafheid van Melati's boeken mag men ook den geest des tijds niet vergeten.

Tante Marie was zeker geen belachelijk preutsche blauwkous, maar - als reactie tegenover het naturalisme in de romankunst - eischte de Katholieke openbare meening van een leek, die iets anders dan heiligenlevens schreef, evengoed stichting en moraal. Ik herinner mij nog goed, dat in het kerkboekje, dat ik als kind gebruikte onder de biechtoefeningen ook een passage voorkwam over lectuur. Het heette daarin, dat het lezen van romans - ook van de bij uitzondering goede - af te raden was wegens de prikkeling van het gemoedsleven en van de verbeelding.

Tante Marie heeft het verwijt van zoetsappigheid tegenover Maria Viola in het Nieuwe Dompertje 1901 bl. 277 en "de Tijd" van 6 en 13 Juni 1901 aldus trachten te ontzenuwen: pater van Meurs had nooit toegestaan, dat in de Katholieke Illustratie, waarvoor zij haar verhalen bestemde, zelfs een getrouwde man en vrouw elkander kusten. Overal waar "liefde" stond, werd dit gruwelijk woord door den - overigens toch zoo geestigen pater - eigenhandig in "genegenheid" veranderd!

Tante Marie was verzact op reizen. Er ging geen zomer of herfst voorbij zonder dat zij in de groote centra van Europa of in de vrije natuur eenige weken van haar ingespannen en nooit onderbroken werk uitrustte. Er zijn nog vele brieven van mijn moeder bewaard gebleven over gezamenlijk ondernomen uitstapjes naar het buitenland. De beide zusters konden goed met elkaar overweg; Marie was de ernstige, mijn moeder - in de oogen van haar zuster - de lichtzinnige. Zoo was het al als kinderen en zoo is het gebleven tot haar ouden dag. Tante Marie is in Noordwijk aan Zee in een hotel plotseling gestorven. 's Morgens was zij, gelijk gebruikelijk, ter kerke gegaan, den dag had zij verder gewoon doorgebracht en 's avonds laat, terwijl zij zich juist ter ruste had begeven stierf zij zonder dat zij zich van haar einde bewust is geweest. Niet lang daarna is tante Lina haar gevolgd. Met haar beiden is het laatste middelpunt van ons familieverband rondom een oudere generatie weggevallen. Maar in onze herinnering zullen de tantes onsterfelijk blijven, want haar huis en gezin beteekenden een verruiming en voortzetting van ons begrip "ouderlijk huis".

Merkwaardig is, dat ook oom Nico op ongeveer gelijke wijze uit het leven is gescheiden. Op een Zondag begaf hij zich met zijn vrouw na de H. Mis naar zijn hotel in Londen, voelde zich niet geheel wel maar lunchte desniettemin behoorlijk en gaf plotseling den geest.

-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-